

PETRA PAVIĆ

RAZGOVOR S TOMISLAVOM MUŽEKOM

Tomislav Mužek, svjetski poznati tenor rođen je u Seigenu, u Njemačkoj. Danas na svom repertoaru između ostalih ima i uloge Ottavina, Ferranda, Tamina, Rodolfa te Nemerina, a svoju glazbenu priču započeo je u Varaždinskoj glazbenoj školi. Studij pjevanja upisao je kao Karajanov stipendist na *Hochschule für Musik und darstellende Kunst* u Beču. Već tada je njegova karijera krenula uzlaznom putanjom na kojoj se i danas nalazi – odmah nakon diplome, angažiran je kao jedan od namlađih solista u Bečkoj državnoj operi, a nakon Beča postao je stalnim članom Opere Bremenskog kazališta.

Gostu velikih svjetskih opernih pozornica kao što su londonski Covent Garden, pariška Bastille i Opera u Zürichu, Firenci i Toulouseu, ipak je trenutna matična operna kuća u Hrvatskoj, u splitskom HNK-u.

1. Poznata je Vaša priča o čestom pjevanju djevojkama iz razreda u Rudarsko – kemijskoj školi, nakon čega je uočen Vaš potencijal i talent. Prepoznala ga je Vaša profesorica u varaždinskoj glazbenoj školi, prof. Darija Hreljanović. Vi niste iz glazbeničke obitelji – jeste li imali ikakvog glazbenog predznanja ili ste tada tek počeli sa svime? Kakve su Vaše uspomene na te dane?

Neka generalna ljubav prema glazbi oduvijek je postojala u mojoj obitelji. Pjesma se uvijek jako njegovala, ali naravno, na jedan „narodski“ način, tako da nekog glazbenog predznanja i nisam imao, osim onog što se obligatno uči u osnovnoj i srednjoj školi. Moram priznati da me se opera, kao glazbeno-scenska umjetnost vrlo dojmila u osnovnoj školi, kada smo je obrađivali na satu glazbenoga, te da sam pažljivo slušao glazbene primjere koje bi nam nastavnik puštao na satu, ali s time je već i završavalo moje glazbeno predznanje. U varaždinskoj sam glazbenoj školi tada počeo, zapravo, sasvim ispočetka, a zatim sam u Beču dobio jedno solidno i temeljito glazbeno obrazovanje.

2. Prof. Hreljanović pripremala Vas je samo godinu dana za odlazak na bečku Hochschule für Musik und darstellende Kunst. Je li ona imala najviše utjecaja na Vašu odluku da se ozbiljno počnete baviti opernim pjevanjem?

Naravno da je prof. Hreljanović imala veliki utjecaj na mene po tom pitanju, ali onaj glavni klik, ona glavna odluka se dogodila u mojoj glavi u trenutku kad sam joj prvi put došao na sat, kada sam prvi put pred njom pjevao, kad je ona, nakon što me 10 minuta poslušala, rekla da će me godinu dana pripremati, pa me poslati u Beč. U tom mi je trenutku postalo jasno da imam talenta za nešto, te sam za to zagrizao i nisam puštao.

3. Pretpostavljam da ste u tome, vrlo kratkome periodu od godine dana morali, uz pjevačke, dobiti i najosnovnije temelje iz solfeggia, harmonije i klavira. Kako su tekle pripreme, tko Vam je predavao? Jesu li ti temelji ostali oslonac i kasnije, u Beču?

Imao sam veliku sreću što mi je solfeggio i harmoniju predavao prof. Bobić, koji je tada upravo došao s Akademije u Kijevu te je bio pun energije i entuzijazma, inače ne bih nikada uspio naučiti dovoljno za prijemni ispit u Beču. U Beču sam počeo sve ispočetka, ali mi je to predznanje iz varaždinske glazbene škole uvelike pomagalo, jer se na Visokoj školi išlo dosta brzo naprijed u gradivu iz teorije glazbe.

Radili ste s velikim pjevačkim pedagogima, između ostalih, to su bili Robert Holl i Marianne Spiecker-Henke. Koje su to kvalitete koje su potrebne jednom takvom pedagogu? Što je za Vas bilo najkorisnije i najvažnije?

Najvažnija osobina svakog velikog pedagoga pjevanja jest to da za svakog učenika razvije individualni pristup. Nijedan glas nije isti. Dobar pedagog, osim što mora znati jako dobro kako funkcionira dah i kako bi glas trebalo „smjestiti“ u masku, mora znati dobro slušati svog učenika i znati ga asocijacijama dovesti na pravi put. Divim se svakom pedagogu pjevanja, jer svakog od njih tereti ogromna odgovornost. Ono što je meni bilo najvažnije je to što nijedan od mojih pedagoga nije inzistirao na tehničkim vježbama (u kojima nisam mogao pronaći smisao), nego sam tehniku savladavao kroz glazbenu frazu. No, to nije recept koji bi vrijedio za svakoga. Mladi pjevač treba najprije upoznati svoje tijelo, a zatim sve više i više usavršavati svoj glazbeni izričaj.

4. Vaš je repertoar vrlo širok, međutim malo je manje raznolik. Nedavno ste na 32. Samoborskim glazbenim jesenima izvodili skladbe Händela, Vivaldija, Glucka, Scarlattija, Lisinskog i V. Ruždjaka, no gotovo isključivo pjevate talijanski repertoar – najveći broj Vaših uloga bio je upravo s područja talijanske opere i belcanta. Što je utjecalo na stvaranje takvog repertoara?

Na to je najviše utjecao geografski položaj i činjenica da smo mentalitetom ipak više priklonjeni mediteranu, nego hladnom sjeveru. No, *belcanto* ima i svojih pedagoških razloga, tj. pjevanje se uči na talijanskoj frazi i jeziku, na legatu, na osvještavanju ljepote vlastite boje glasa. Poznata je činjenica da su svi veliki pjevači, i oni koji su kasnije u životu isključivo pjevali dramski wagnerovski repertoar, bili na svojim počecima izraziti belkantisti.

5. *Nastupili ste i na Wagnerovim igrama u Bayreuthu, 2003. i 2004. godine, u „Ukletom Holandežu“, kao Kormilar. Budući da ste lirski tenor, koliko Vam je drugačije bilo pjevati jednog Wagnera? Vidite li se u još ponekoj Wagnerovoj ulozi?*

Mislim da se tijekom prošlih desetljeća stvorio bauk iz Wagnera, bauk s kojim se plaši mlade pjevače, no Wagner nije tako „strašan“, naprotiv, predi- van je i veliko je ispunjenje pjevati ga. Uloga Kormilara i jest uloga za lirskog tenora, tako da je to bila idealna uloga za mene u tom trenutku. U jesen 2007. sam se okušao i u interpretaciji „Erika“ u Ukletom Holandežu (sa Zagrebačkom filharmonijom i Vjekoslavom Šutejom), koji je mnogo dramatičniji od Kormilara i moram priznati, koliko god me bilo malo i strah, ipak mislim da sam bio na dobrom putu kada sam odabrao tu ulogu.

6. *S druge strane, imate li interesa za raniju glazbu baroka i renesanse? Jeste li kroz svoje glazbeno obrazovanje bili usmjeravani prema toj glazbi i jeste li se okušali u njezinoj interpretaciji?*

Obožavam barok i renesansnu glazbu, no mislim da tip mojeg glasa nije idealan za tu vrstu glazbe, iako sam pjevao i dosta rane glazbe; posljednji put na milanskoj Scali 2005. u Händelovom „Rinaldu“.

7. *Jedna od vaših ljubavi je i jazz. Imali ste prilike okušati se i u tom žanru, s dirigentom Silvijem Glojnaricom i Big bandom HRT. Kakvo je bilo iskustvo s tim, svojevrsnim, crossoverom?*

Ponekad si čovjek treba ispuniti i neke želje u svom pozivu, a to je u mom slučaju bio taj projekt, koji sam radio, zapravo, iz čistog vlastitog gušta. Imam tu neku manu da volim biti profesionalan prema svemu što radim i nikada ne bih rekao da je pjevati *jazz* lakše nego pjevati operu, jer tek kada sam stajao s dečkima iz Big Banda na pozornici shvatio sam koliko i tu čovjek treba raditi na sebi da bi to bilo dovoljno kvalitetno za neku ozbiljniju karijeru. Druge su neke polazišne točke, no uloženi trud bi trebao biti isti. Obje se struje ne mogu istovremeno dovoljno kvalitetno pratiti, tako da ja ipak ostajem pri operi, a *jazz* će uvijek ostati tiha patnja, onako, za gušt.

8. *Kako izgledaju Vaše pripreme za određenu ulogu – od odabira do realizacije na premijeri? Koristite li se možda, uz praktične vježbe, nekom muzikološkom literaturom? Što je u interpretativnom smislu najvažnije kod pripreme jednog Mozartovog, Rossinijevog ili Verdijevog lika?*

Priprema opere, tj. uloge je jedan vrlo kompleksan proces. Kada se prihvatim tog posla, zapravo ne znam odakle bih najprije počeo: od učenja notnoga teksta, učenja libreta, rada na izgovoru ili bavljenja se s *background* pričom. Na primjer, upravo u Splitu radim „Fausta“ od Gounoda. Pripreme za ovu ulogu bile su vrlo složene i započele su čitanjem Goetheovog „Fausta“, što je već samo po sebi vrlo složena stvar. Zatim se bavim malo i nekim drugim kompozitorima koju su na svoj način ovjekovječili „Fausta“, primjerice Boito, Berlioz itd. Nakon što se nauči uloga slijedi njena kreacija uz pomoć dirigenta i redatelja na pozornici.

Tijekom cijeloga procesa najvažnije je da ostanete dosljedni sebi i svojoj muzikalnosti, ali opet i tradiciji napisanoga djela. Kada vam to pođe za rukom onda znate da ste napravili dobar korak prema ispravnoj kreaciji lika, onako kako ga je zamislio bilo koji veliki operni skladatelj.

9. *Postoje li i interpretativne razlike kada se radi o koncertnim izvedbama opera? Koliko je drugačije, u odnosu na operu, pjevati solo pjesme, njemački Lied i talijansku canzonu?*

Interpretativne razlike nema, kad se radi o koncertnim izvedbama. Jedino je, po mom mišljenju, puno teže koncertno izvoditi operu, jer vam scena i *mizanscen* pomažu pri dočaravanju lika koji tumačite kada je izvodite na sceni u kostimu. U koncertnoj izvedbi morate biti utoliko sugestivniji.

Isti je slučaj s *Liedom* ili *canzonom*. Svaka je pjesma zatvoreni oblik za sebe, sa svakom ispričate drugu priču, sa svakom pjesmom mijenjate raspoloženje, tako da je pjevati *Lied* ili *canzone* umjetnost pred kojom treba svakako imati velikog poštovanja. Najteže od svega je održati luk napetosti tijekom cijelog recitala – a na podiju ste sami sa svojim korepetitorom...

10. *Imate iskustva s nekima od najvećih dirigenata. Koliko su različiti njihovi pristupi određenome djelu i koliko pjevač može naučiti uz rad s njima?*

Koliko god se ti dirigenti po svojim pristupima nekom djelu činili različiti, jedno im je zajedničko – neizmjeran ljubav i poštovanje prema glazbi i ljudima koji su tu glazbu napisali, a to je jedino što se računa. To je nešto što, kada radite s tim ljudima, učite svaki dan. S tim ljudima, zapravo, nema nikakvih

problema, sve što kažu vrlo je logično i jednostavno i vrlo se lako pamti. Mislim da je tu više stvar u nekoj metafizici kojom oni zrače, nego o zanatu koji su negdje naučili. S tim ljudima jednostavno sve uspjeva, ne znate kako, ali ide...

11. *Vidite li se i Vi, u nekoj daljoj budućnosti, u pedagoškom poslu? Možda u Varaždinu, gradu gdje je sve počelo, otvorite neku privatnu školu?*

Za sada mislim da za to još nisam spreman, jer kao što sam već rekao, pedagoški posao nosi sa sobom veliku odgovornost i treba imati veliko iskustvo, kojega ja još zasada skupljam. Ali nikad se ne zna, jednog dana bih to zasigurno volio raditi. Sad, da li će to biti privatna škola ili ne, to nije tako važno...

12. *Što bi ste, za kraj, poručili mladim pjevačkim talentima, koji možda baš poput Vas prije, upravo proživljavaju svoje početke u Varaždinskoj glazbenoj školi, ali naravno i drugdje? Imate li nekih savjeta?*

Svim mladim pjevačima mogu samo jednu stvar poručiti: budite uporni. Pjevanje nije nešto što se nauči od danas do sutra, nego je proces koji svakodnevno raste i napreduje. Ponekad vam se možda čini da mjesecima nema napretka, ali tu valja biti uporan. A najvažnije probleme riješit ćete u snu, kada budete spavali.